

Tvärnö Hembygdsförening

**År 2022 med Tvärnö Hembygdsförening
och program för 2023**

**Verksamhetsberättelse, planerade aktiviteter,
bokslut, vår serie om Tvärnögårdar mm**

www.hembygd.se/tvarno. Styrelsen: tvarnohembygdsforening@gmail.com

ROSLAGS-ÄGG

0173 133 69

info@roslagsagg.se

FRUKTTRÄD
BÄRBUSKAR
ROSOR
PERENNER

073 64 65 925
en riktigt handelsträdgård

edstradgard.se

Nu öppnar fam Eriksson på Norrgården porten på Kvarnen inför en ny era där historien doftar nytjätat

Foto: Marie Eriksson. Även bilden på framsidan

Vi kommer att få möjlighet under sommaren att få besöka den fint upprustade gamla väderkvarnen på Norrgården Kvarnens dag kommer att utannonseras

Trädfällning
Röjning av sly
Fiskeguidning
Båtturer
Eftersök
Klätterfällning

Katarina Johansson 073 038 85 14

Nicklas Johansson 076 850 61 84

tvarno.natur@gmail.com

-Tjälrljus,
honungsljus
-Tjärsalva,
cerat, kådsalva,
hudsalva,
-Väderpinnar
-Trådslöjd
-Lädersmorning
-Tjartvål m.m

-Kurser
-Barn-
verksamhet
-Skapande
skola
-Samarbeten
& samverkan

-Slipning
av knivar,
saxar, yxor
färsaxar,
stämjärn,
sekatörer,
liar m.m
-Verktogs-
reovering

-Hustillsyn
-Uthyrning av
fällor
-Skydds jakt
-Avlägsning av
skadegörande
djur
-Slyröjning

Välkomna till oss på
Gräsö Antik & Kuriosa.
För vägbeskrivning och aktuella
öppettider se vår hemsida:
www.gravlingsnaturprodukter.se
kontakt@gravlingsnaturprodukter.se
[@gravlingsnaturprodukter](https://www.instagram.com/gravlingsnaturprodukter)

Väderkvarnen på Norrgården

Det är en stormig natt hösten 2020 och jag ligger sömnlös och tänker. Jag tänker på skogen, alla vindfällan Micke kommer behöva ta reda på, på ladugårdstaket, taket på boningshuset. Hur kommer det se ut imorgon när dagen ljusnar? Kommer vår väderkvarn stå där på berget stålig men väderbiten?

Det är med andan i halsen jag så snart dagen ljusnar tittar upp på berget, jag tittar länge, förvissas mig om att väderkvarnen står där, precis som dagen innan, och dagen innan den, som så många andra dagar och stormiga nätter. Det är dock först när jag på riktigt närmar mig väderkvarnen som jag helt kan förvissa mig om att kvarnvingarna fortfarande är hela, att hon står där på berget, väderbiten och stolt.

Jag bestämmer mig där och då att det är sista natten som jag tänker ligga vaken och orolig för om vår väderkvarn är hel när jag vaknar.

Det är inte bara för oss på Norrgården som väderkvarnen har sitt värde. Jag vet genom möten med andra att det är många som har en relation till väderkvarnen. Att det är många som minns senast kvarnen blev renoverad, att det är många som trampat på väderkvarnens nu sargade trappa. Väderkvarnens värde är svårt att mäta. Den har någon form av värde för fler av oss, både fastboende, sommargäster och förbipasserande.

Det är just väderkvarnens värde för så många av oss som driver oss att besluta att renovera väderkvarnen, trettio år efter det senast begav sig.

Vi får kontakt med Roslagstiftelsen och Arne Backström hos vilka vi sökte ekonomisk hjälp. Att renovera en väderkvarn är både tidskrävande och dyrt, vi landade på närmare 20'. Då gjorde vi ändå allt arbete själva. Till vår hjälp hade vi även en skylift som Östergårdens Måleri Moxboda sponsrade oss med. Att stå där uppe i skyliften en blåsig dag är läskigt men framför allt farligt. Fler gånger var vi tvungna att se oss besegrade av vädret och tiden för renoveringen drog ut.

Vi startade renoveringen med att måla tak och vingar i svart/brun tjärfärg vilket vi tyckte gav ett harmoniskt

uttryck till rödfärgen som huskroppen senare skulle få. Vi kom även att behöva byta panel på den nordostliga sidan. Den var allt för ruttan. Det byggdes en ny trappa i tryckimpregnerat virke vilket vi vet kommer mörkna med tiden.

I skrivandets stund har vi ännu inte hunnit åtgärdat väderkvarnens nordvästliga sida då det visade sig att panelen var i så dåligt skick att även den kommer att behöva bytas. Vi har som ambition att fälla timmer och såga panel nu under februari/mars för att kunna färdigställa väderkvarnen under tidig vår. Vi har även väderkvarnens fundament kvar att måla.

Vi har planerat att låta väderkvarnen så färdig och åter komma till sin fulla prakt 2023.

Det här är dock bara en liten del av väderkvarnens hissnande historia.

Väderkvarnen på Östra Tvärnö är en av två väderkvarnar i Östhammars Kommun, den ända i privat ägo. Men hur kommer det sig att väderkvarnen hamnade på sin nuvarande plats och hur gammal är det egentligen? Inne i väderkvarnen står att läsa om byggnaden och delar av dess historia. Hur den byggdes 1733 på Västra Tvärnö, att den flyttades till Länsö någon gång under 1850-60 talet och att den åter fraktades till sin nuvarande plats 1888 och att åskan slog ner och förstörde kvarnvingarna 1890. 1969 restaurerades kvarnen hjälpligt med det var inte förens 1992 som väderkvarnen fick en ordentlig restaurering med hjälp av privata medel och arbetskraft från gården samt med god hjälp av Tvärnö Hembygdsförening.

Vi har på senare tid även fått berättat för oss att det finns en annons från en auktion på Länsö där det bland annat fanns en väderkvarn till försäljning. Att det är just vår väderkvarn som faktiskt ropades in från auktionen är inte omöjligt. Det stämmer överens med året som auktionen gick av stapeln och året väderkvarnen fraktades hem till gården.

För den som inte har besökt vår väderkvarn är det svårt att förmedla känslan när man går upp för trappan och in i en nära trehundraårig historia. Känslan är hissnande, och vacker.

Efter varje storm kikar jag fortfarande upp på berget, Hon står där ännu, gammal och stolt.

Marie och Mikael Eriksson, Norrgården

ROSLAGSSTIFTELSEN

"BEVARA ROSLAGEN PÅ GAMMALT KLASSISKT VIS"

Stiftelsens syfte är att bevara och främja den klassiska skärgårdsmiljön och kulturen

Stiftelsen kan bidra med stipendier eller bidrag till privatpersoner, företag, intresseorganisationer eller andra för att bevara nyttjande och nyskapande av allmogebåtar, båthus eller skärgårdshus t ex

www.roslagsstiftelsen.se

Signild Backström säljer sin bok "Livet på en ö i Roslagen" som Roslagstiftelsen har sponsrat

Difteri har utbrutit i Öster- och Väster-Tvärnö byar af Hargs socken, Stockholms län.

*Östhammars Tidning november 1894
Klipp från Torbjörn Forsman*

Ordförande har ordet...

Hej alla medlemmar,

Hoppas ni mår bra! I skrivande stund är det fortfarande vinter och jag tror det är mer snö vid kusten än i Uppsala där jag är just nu.

Som ni kan se i denna skrift har vi ganska många aktiviteter inplanerade under året. Förutom de vi brukar ha så kommer en teatergrupp från Heby med ett lustspel redan lördagen 15 april till Söderögården. Det är ett samarrangemang med Söderögårdens bygdegårdsförening och hembygdsföreningarna på Raggårn, Söderön och Tvärnö.

Ett uppdrag vi fick från årsmötet 2022 var att ordna utbildning i hjärt-lungräddning. Ni ska redan ha fått en inbjudan till denna. Om intresset är stort får vi kanske ordna flera utbildningstillfällen eftersom platsantalet är begränsat.

Trots att det ekonomiska läget är kärvt i Sverige så har vår hembygdsförening en god ekonomi. Vi kommer fortsätta bjuda er medlemmar på lunch eller fika vid de flesta aktiviteterna. Program kommer anslås på hemsidan www.hembygd.se/tvarno och mail kommer skickas ut till er med information innan de olika aktiviteterna.

Sommarens utflykt 2022 gick till Fälön. Där träffade vi Sigvard Sundell och Conny Lindqvist. Sigvard skänkte några skrifter om Fälön till oss. De finns nu hos mig, Åsa, om någon vill låna och läsa.

Det har varit väldigt lätt att arbeta med den nuvarande styrelsen - varmt tack för att ni gör ett fantastiskt jobb på ett positivt och konstruktivt sätt. Tyvärr, kommer några nu sluta av olika skäl.

Lena Edin, du har återigen sett till att vi kan ge ut en intressant årsskrift, TACK!

Hoppas vi ses på de aktiviteter vi har planerat. Välkomna!

Hälsar *Åsa Jenner*

Verksamheten 2022

Verksamheten under 2022 har fungerat bra. Det har varit roligt att återigen kunna träffas och ha trevligt på olika aktiviteter.

Vi har haft tre protokollförda styrelsemöten.

Röjning av Myra- och Bergastigarna

På skärtorsdagen **14 april** var vi ett glatt gäng som träffades för att röja upp stigarna i Östra Tvärnö Naturreservat. Den del som ligger väster om Mellangården och landsvägen. Förra året bjöd på en riktig utmaning till vissas förtjusning men i år blev det lättsammare arbete. Inga jätteträd låg över stigarna.

Efter genomfört arbete bjöds det på grillad korv och dryck på Åsa Jenners och Janne Gustafssons altan.

Foto: Åsa Jenner

Promenad i Tuskösundets naturreservat

Måndag **2 maj** var vi några från styrelsen med förstärkning av Anita Jussil som träffade dåvarande tillsynsperson, Sara Overud Wissman. Vi träffades på Tvärnösidan och promenerade på skogsvägar och en stig genom den delen av reservatet.

Det blev en intressant promenad för oss som inte varit där tidigare. Vi kunde konstatera att det var ganska igenvuxet på många håll. Många granar var döda på

Granarna var påverkade på flera ställen i reservatet

grund av angrepp av granbarkborren.

Vi som var med hade en trevlig promenad och fick mycket berättat bla om den lilla granbarkborren, vikten av att ha kvar granarna men också tallarna som lever i symbios med många sällsynta svampar och växter.

Innan vi skildes åt värmdes vi oss med medhaft fika.

Reservatet är relativt nytt och det planerade arbetet med markerad stig, informationsskyltar, mindre parkering mm tar tid. Vi på Tvärnö ser fram emot att mer arbete görs.

Längre fram i tidningen beskrivs granbarkborren närmare.

Vi såg vita blåsippor bland de vanliga blå och lila

Foto: Lena Edin

Ta en promenad genom Naturreservatet till Lill-Näsudden. Där finns det en ordnad grillplats med utsikt mot Skyan, Galtfjärden och Herräng

Fortsätt gärna runt nyrustade Lagnan. En stig är anlagd runt hela sjön med en spång över vattenfåran. På våren kan man se gädda kämpa sig fram

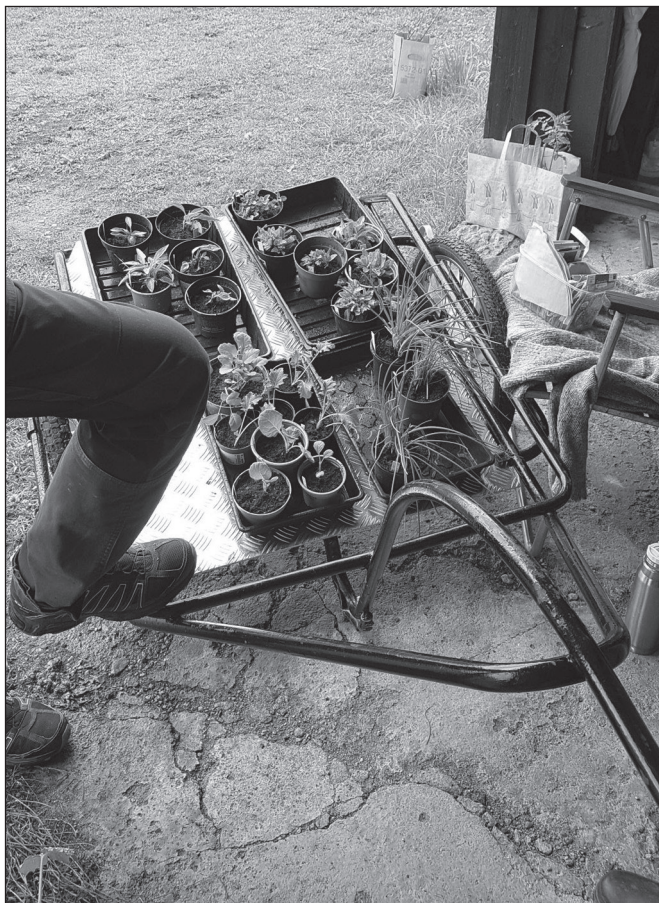
Vid tex regn inta matsäcken i den nygamla ladan

Eller ta en fin promenad på de uppskyltade stigarna Bergavägen och Myravägen mellan skolan och Norrgården

Eller ta en promenad från Mellangården för att leta efter gravrösen och skeppssättning

Frö- och plantbytdag på Raggarö

Trots regnskurar var vi ca 15 st som **14 maj** kom till frö och plantbytdagen, hos Ulla och Stefan Jansson på deras ladugårdsbacke. Vi fick under regnskurarna komma in under tak för fika och pratstund.

Ulla och Stefan hade dragit upp många tomatplanter och paprikaplantor i sitt växthus. Flera andra hade mycket fina plantor med sig och vi bytte till oss en hel del. Några hade också fröer.

Foto: Lotti Oscarsson

Årsmötet

I år höll vi årsmötet stadgeenligt under maj månad. Tillbaka till tidigare rutiner dvs vi höll det inomhus i Tvärnö skola. Föreningen bjöd på fika och sålde lotterier. Första pris var Signild Backströms bok om livet på Värblingsö under tidigt 1900-tal. Varmt tack till er som skänker priser.

Skolan fylldes av de 26 personer som kom **21 maj**.

Eva Medin Johansson valdes åter igen till stämmans ordförande och skötte mötet på bästa sätt. Lars Wallgren skrev protokollet. Tack till er båda.

Styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Föreningens ekonomi är mycket god.

Alla ledamöter i styrelsen kvarstår, antingen via tidigare val med ett år kvar eller omval. Det är inte någon förändring bland revisorerna.

Den nya valberedningen består av Lars Wallgren (sammankallande), Ragni Andersson och Matthias Hultgren.

Stort tack till alla som kom till årsmötet och därmed visade intresse för föreningen.

Lars Wallgren och Eva Medin Johansson

Foto: Lena Edin

Svealandskustens smutsigaste vatten finns i Östhammars fjärdar

Direkt efter årsmötet hade styrelsen i vanlig ordning bjudit in en föredragshållare. Detta år fick vi höra om verksamheten i *Föreningen för friskare vatten i Östhammars fjärdar (FFV)*. Det är en ideell, politisk obunden förening, bildad 1995, som arbetar genom debatt, opinionsbildning och genom att sätta press på ansvariga, för att uppnå reella resultat gällande vattenmiljön i kommunen.

Östhammarsbon Diana Janse, tidigare ordförande i föreningen, berättade engagerat om föreningens arbete för att förbättra vattenkvaliteten och miljö i och kring Östhammars fjärdar. Hon upplyste oss om att Svealandskustens smutsigaste vatten finns i Östhammars kommun och beskrev hur vattenkvaliteten i fjärdarna är en central fråga för bland annat livskvalitet, rekreativ möjlighet och turism, vilka alla är viktiga för både bofasta och sommargäster, såväl som för näringslivets utvecklingspotential i kommunen. Föreningen fokuserar sitt arbete

på ett antal problemområden som man identifierat som särskilt viktiga för att kunna förbättra kvaliteten på kustvattnet i kommunen.

Diana berättade särskilt om följande områden:

Östhammars reningsverk och VA-nätet i centrala Östhammar

Det nuvarande reningsverket är från början av 1960-talet och därmed omodernt och underdimensionerat för den mycket högre belastning som förekommer idag, jämfört med för 60 år sedan. Den helt otillräckliga kapaciteten leder till bräddning av avloppsvattnet vid höga flöden, vilket innebär att avloppsvattnet orenat släpps ut i Östhammarsfjärden. Detta bidrar självklart till övergödning och allmänt försämrad vattenkvalitet. Planläggning för ett nytt reningsverk är på gång men tar flera år att få på plats.

Underhållet av VA-nätet är sedan många år underfinansierat, vilket leder till att det fortsatt försämras. FFV bedömer att ca 10 miljoner kronor per år behöver läggas på VA-nätets underhåll för att komma till rätta med problem som läckande ledningar och underkapacitet, något som också leder till bräddning.

FFV har försökt att få reda på hur ofta bräddning sker och vilka volymer det rör sig om. Efter att kommunen

Engagerat berättar Diana Janse om friskare vatten

lagt över VA-frågorna på Gästrike Vatten är det dock mycket svårt att få ut information om detta.

Karö våtmark

Östhammars kommun anlade Karö våtmark, för att förbättra reningen av avloppsvattnet efter att det har passerat reningsverket och innan det släpps ut i Östhammarsfjärden. Främst halten kväve men också fosfor och organiskt material som släpps ut i fjärden minskar efter passage genom våtmarken. Även läkemedelsrester och smittämnen reduceras vid full utbyggnad av våtmarken.

Fas 1, den tekniska delen, är klar och invigdes 2015. Den kostade 17 miljoner kronor att anlägga. Återstår fas 2, den naturliga delen, som kommunen verkar ha lagt i malpåse. Den kräver en betydligt mindre investering (3 till 4 miljoner kronor) och skulle leda till ytterligare förbättring av rening av kväve, fosfor och läkemedelsrester. FFV kämpar för att även fas 2 ska slutföras, för att utnyttja våtmarkens hela kapacitet och minska övergödningen av fjärden.

Badplatser

Det finns många fina badplatser i kommunen men de underhålls dåligt. FFV ligger på kommunen om att förbättra underhållet. Regelbunden soptömning och städning behövs för att badplatserna ska vara attraktiva för kommuninvånare, sommargäster och turister. Kanada-gässen behöver hållas efter, bland annat vid Krutuddens bad, då deras avföring leder till att vattenkvaliteten kan bli hälsovådlig och att badet måste stängas.

Provtagningsochprojekt

Diana berättade att kunskapen är svag om hur kväve- och fosforhalter i fjärdarnas vatten ser ut över året. FFV

har därför, i samarbete med Svealandskustens vatten- vårdsförbund, Stockholms universitet och Östhammars kommun lagt upp ett provtagningsprogram för att mäta variationer under året och också mellan år.

FFV är också delaktiga i två större forskningsprojekt för att minska övergödningen av vattnet.

I insjöar har man med god effekt använt sig av reduktionsfiske för att minska övergödning. Reduktionsfiske innebär att man fiskar upp vitfisk (främst mört och braxen) men låter rovfisken vara kvar. Nu är FFV involverade i ett projekt där man testar effekten av reduktionsfiske på vattenkvaliteten i Östhammars kustfjärdar.

Det andra projektet handlar också om att minska kväve och fosfor i vattenmiljön i fjärdarna - men här röjer man bort vass. Vassen innehåller mycket kväve och fosfor och om man tar bort vass från vattenmiljön så hoppas man på sikt kunna minska halterna av dessa näringsämnen i vattnet.

Under hela föredraget lyfte Diana frågan om den många gånger otydliga ansvarsfördelningen gällande vattenfrågor. Det är ibland oklart om kommunen eller länsstyrelsen ansvarar för vissa frågor, likaså är ansvarsuppdelningen mellan Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket otydlig. Detta gör det mycket svårt att veta vart man ska vända sig. Viktiga vattenfrågor riskerar därmed att falla mellan stolarna.

En livlig frågestund följde på föredraget, varefter vår ordförande Åsa tackade Diana Janse för ett intressant och angeläget föredrag och överlämnade en blommande hängväxt.

Medlem i

Föreningen för friskare vatten i Östhammars fjärdar (FFV)
Swisha 100 kr till 123 194 94 78 och ange mejladress
eller betala till bankgiro 5947-9014
och ange namn, mejl och telefonnummer

Midsommarfirande

På **midsommardagen** fick vi då äntligen fira midsommar tillsammans igen efter två Coronaår.

Fantastiskt väder gjorde nog att en del valde att stanna på badstranden, men det var trots allt ett bra deltagande. Tack till alla som hjälpte till att klä midsommarstången. Mängden blommor gjorde nog att det var den finaste på många år.

Vårt "husband" Hasse Ridderstolpe och Grosse Grotherus spelade som vanligt med stor inlevelse.

Tilltänkt lekledare blev sjuk så ordförande Åsa Jenner och Marianne Backman hoppade med kort varsel in och gjorde en utmärkt insats. Efter dansen så fick barnen som vanligt möjlighet att fiska godispåsar i fiskdammen.

Foto: Åsa Jenner

Dagen avslutades traditionsenligt med dragning i lotterierna med bl.a. lammskinn från Mellangården och fruktkorgar från Coop och Ica i Östhammar.

Grillkväll

Fredagen den **8 juli** på kvällen samlades totalt 35 vuxna och barn vid bryggan nedanför Tvärnö skola för att äta grillad korv och hamburgare.

Lars Backman och Tomas Sandberg stod för grillningen och medlemmarna kunde äta, umgås och spela kubb. Stämningen var mycket god även om regnskyarna hängde tunga över Värmlingsö. Vi fick till slut lite dugregn på oss men då kunde de flesta flytta in under det stora trädet vid stranden. Speciellt roligt var det att så många barn var med.

Vi siktar på en repris 2023 med förhoppningsvis lite bättre väder.

Foto: Tomas Sandberg

Välkommen till
Mellangården

Vi erbjuder boende året om
i det gamla helrenoverade sädesmagasinet

Här finns boende för max sex personer i självhushåll

Vi erbjuder även våra övernattande gäster båtar
för egna fisketurer, bastu och badtunna

Titta in på vår hemsida eller vår facebookside och läs mer!

Katarina och Nicklas Johansson
Mellangården, Östra Tvärnö, Östhammar
www.tvrnonatur.se
mejl: tvrno.natur@gmail.com

Östra Tvärnö Samfällighetsförening

Vid trolling och nätfiske på
föreningens vatten krävs fiskekort

Fiskekort försäljes av:
Nicklas Johansson, Mellangården
Gert Bohman, Johanneslund

Fiskekortsföreskrifter
gäller från 1 maj 2010

Minsta maskstorlek i näten, 50 mm
Max 3 gäddor/dag och person
får tas upp till matfisk

Gädda som är under 40 cm eller
över 75 cm ska släppas tillbaka

Vi kan läsa om Tom Sundells på Fälön engagemang och forskning
om utfisket av strömmingen längre fram i tidningen

Sommarutflykt

Sjöbodarna och fiskeflottan på Fälön. En välkänd bild

Den **21 juli** var det då dags för årets sommarutflykt, till Fälön. Det var årets varmaste dag, temperaturen låg kring 36 grader och Örskär uppmätte den högsta medeltemperaturen någonsin. Undertecknad, som inte är någon värmeälskare, var minst sagt lite orolig för hur vi skulle klara detta, men det var bara att ladda upp med mycket vatten, paraply och keps.

3 båtar stävade ut från västra Tvärnö och 3 båtar från östra Tvärnö / Sundskär, totalt var vi drygt 25 förväntansfulla personer. Väl framme på Fälön kunde alla 6 båtar lägga till vid Conny Lindqvists brygga i Fälösundet.

*Foto:
Lena Edin*

Vi tog en kort promenad upp till byn där Sigvard Sundell tog emot oss på gräsmattan. Under ca 45 minuter berättade Sigvard med stor inlevelse om hur livet varit att växa upp och leva på Fälön och att jobba som yrkesfiskare. Jag tror alla vi besökare lyssnade med ett vemod när vi fick höra den negativa trenden både kring själva fisket och hur ön har vuxit igen och byggnader förfallit.

Vi vandrar tillsammans i heta solen upp till byn

Vi ställde också frågor till Sigvard och den kanske intressantaste var "fick du lära dig att simma" - svaret var något överraskande "nej".

*Sigvard Sundell berättar om Fälön.
Om när ön blomstrade och fisket gick*

Efter detta tog Conny med oss till den gamla smedjan och därefter begav vi oss åter ner till Connys brygga och sjöbod för att inta medhavd lunch från Skärgårdscatering i Öregrund. De flesta av oss sökte skugga i sjöboden och några

tog ett svalkande bad. Sedan kunde vi kasta loss och styra kosan tillbaka till Tvärnö. Ett mycket stort tack till Conny och till Sigvard för guidningen! Föreningens kassör var också tacksam för Connys starthjälp!

Snabbfakta om Fälön

- Arealen är ca 1,9 km² och består av flera öar som pga landhöjningen vuxit ihop, därav finns flera fladar på ön
- Den södra delen är den "egentliga" Fälön
- Var namnet Fälön kommer ifrån är okänt, men det är åtminstone dokumenterat sedan 1600-talet
- Det finns 5 permanentboende och ca 25 fritidshus på ön
- Kommersiellt fiske bedrivs fortfarande i mindre skala

Föreningens duktiga utflyktsarrangör Tomas Sandberg tackar Conny Lindqvist för fälöhistoria och guidning

Rysshärjningarna

Den **13 augusti** hade föreningen förmånen att hälsa välkommen till den i hembygdssammanhang välkände Östhammarbon Karl Fredrik Ingemarsson, tidigare bl a ordförande i Frösåkers hembygdsförening, för att tala om de sk rysshärjningarna 1719.

Ett drygt 15-tal personer, som samlats i Tvärnö gamla skola, kunde höra ett initierat och engagerande föredrag om den krigshistoriska utvecklingen mellan Ryssland och Sverige efter Karl XII's död 1718. En utveckling som ledde fram till att den ryska flottan behärskade Östersjön och 1719 fick man tsar Peters order att gå in i den svenska skärgården.

Där kunde man utan nämnvärt militärt motstånd "härja" fritt och när sommaren gick mot sitt slut var i stort sett all kustnära bebyggelse från Bråviken – Norrköping i söder till Sundsvall i norr plundrad och nedbränd.

Foto: Lena Edin

Ordf Åsa Jenner och Håkan Hellqvist tackar Kalle Ingemarsson för omfattande, fin föreläsning om vad som hände i våra trakter 1719 och historien varför

Berättarstund

Signild Backström berättar om sin uppväxt på Värblingsö

Lördagen den **27 augusti** välkomnade vi Signild och Rune Backström till Tvärnö skola. Skolan fylldes av glada och förväntansfulla medlemmar. Signild skulle berätta om sin uppväxt på Värblingsö under första delen av 1900-talet.

År 1938 fanns det 44 bofasta på Värblingsö men numera endast sommarboende.

Signhilds familj bodde först i Värblingsö by och sedan på gården Norrhägnaden vilken fortfarande är i familjens ägo. Livet på gården var arbetsamt och även barnen fick hjälpa till med sysslorna. På gården fanns några kor, grisar, höns, katten Mollberg och hästen Tycko. Man köpte Tycko utanför Östhammar våren 1939 och red honom till Tvärnö där han fick simma över sundet till Värblingsö. Vattnet var kallt på våren och Tycko gnuggades torr med halm och fick sedan ett värmande täcke. Att få häst till ön blev säkert en stor hjälp i det tunga arbetet med timmer och plöjning.

På gården odlades det mesta av familjens och djurens mat och i kombination med fisket blev man i stort sett självförsörjande. Dessutom sålde man produkter som mjölk, smör, fisk och sikrom i Harg och Hargshamn.

Barnen hade en lång väg till skolan. De tog sig gemensamt över till Sundskär, och rodde eller gick på isen sedan vidare över sundet till Tvärnö. Storm och dåligt väder var ingen orsak att vara hemma från skolan. Farbröderna Edin, Oskar och Fabian, övervakade då ofta färden över till Tvärnö.

Även om det var mycket arbete hade barnen och ungdomarna också mycket roligt. Det ordnades dans på lövad loge och besök i Folkets Park i Harg. Varma sommarkvällar badade man och höst och vinterkvällar spelade man kort i fotogenlampans sken. På vintern gjorde de skidutflykter tillsammans och Signild minns skidfärder ända till Raggarön.

Signild hade mycket att berätta och gjorde det på ett medryckande sätt. Vi kommer att få höra Signhild be-

rätta mera i sommar när vi gör en utflykt till Norrhägnanden där familjen Backström tar emot oss.

I boken *Livet på en ö i Roslagen under första delen av 1900-talet*, av Signild Backström och Peter Backemar, finns också mer att läsa för den intresserade.

Foto: Lena Edin

Höstmarknad

Lördagen den 17 september arrangerade Söderöslöjd traditionsenligt den uppskattade Höstmarknaden vid Tvärnö skola. På plats fanns många deltagare från närområdet som sålde närproducerad och närodlat mat, slöjd, presenter, inredning och mycket mer.

Inomhus i Tvärnö skola anordnades café som serverade ett mysigt och uppskattat fika med hembakt. Besökarna kunde även köpa lotter med chans att vinna fina priser.

Tvärnö Hembygdsförening fanns på plats med traditionellt loppisbord och information om föreningens

Mellangårdens rika hemproducerade utbud

Foto: Katarina Johansson

verksamhet. Trots det ostadiga vädret som förbyttes från regn till solsken kom många för att besöka denna uppskattade marknad även i år.

Vill du bidra med något till föreningens loppisbord är du väldigt välkommen att höra av dig till någon i styrelsen, vi uppskattar alla former av bidrag.

Alla är välkomna att skänka prylar till föreningens lotterier och till loppisbordet på Höstmarknaden i september

*gåvorna tas emot av
Lars Backman, Orrsundet 418, Västra Tvärnö
070 878 56 63*

Loppis i ladan i Björnäs

Massor med fynd och vi fyller ofta på med nytt

Följ oss gärna på: hona.bona.loppis

Varmt välkomna!

Höna Böna 073 342 33 07

Pubkväll

”Lördagen den 12 november var det åter dags för ”pubkväll” i Tvärnö Skola. Vi var ca 25 personer som pratade och hade trevligt tillsammans i flera timmar.

Hembygdsföreningen stod för tilltugg och besökarna hade med sig eget dricka. Kul att se hur man med olika färdmedel tog sig till skolan; Vissa fick skjuts, vissa åkte egen bil, vissa gick och några åkte förstas båt.

Skolan är en fantastisk lokal att träffas i och vi fick tom höra vår ordförande sjunga innan kvällen var slut!

Jan Gustafsson, Eva Medin Johansson och Annika Svederöth

Niklas Johansson, Katarina Johansson, Tomas Sandberg, Ewa Larsson och Thomas Larsson

Foto: Tomas Sandberg

Dagordning vid Årsstämman 2023

- 1 Val av ordförande för mötet
- 2 Val av sekreterare för mötet
- 3 Val av två protokolljusterare, tillika rösträknare, att jämte ordförande justera årsmötesprotokollet
- 4 Godkännande av kallelse
- 5 Årsredovisning
Verksamhetsberättelse
Resultat- och balansräkning
- 6 Revisorernas berättelse
- 7 Fastställande av resultat- och balansräkningarna
- 8 Fråga om ansvarsfrihet för styrelsens ledamöter
- 9 Beslut om disposition av vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen
- 10 Fastställande av arvoden och traktamenten till styrelsens ledamöter samt ev andra ersättningar
- 11 Val av:
Ordförande för nästkommande verksamhetsår
Ordinarie styrelseledamöter för de två nästkommande verksamhetsåren
Två revisorer för nästkommande verksamhetsår
Två ersättare för revisorerna för nästkommande verksamhetsår
Valberedning om högst tre personer, varav en sammankallande
- 12 Behandling av inkomna motioner och styrelsens förslag på dessa
- 13 Fastställande av årsavgifter till föreningen
- 14 Redovisning av förslag till budget och verksamhetsplan för minst det framförliggande kommande räkenskapsåret

Styrelsen

fram till årsmötet 2023

Ordf Åsa Jenner Tvärnösundet 638 742 91 Östhammar	070 246 72 17
Kassör Lars Backman Orrsundet 418 742 91 Östhammar	070 878 56 63
Sekr Margareta Hökeberg Västerbyn 521 742 91 Östhammar	070 345 28 02

Medlemmar som deltar i föreningens aktiviteter omfattas av försäkring

Tvärnö Hembygdsförenings ekonomi

Bokslut 2022-01-01 - 2022-12-31

Behållning 2022-01-01

Kassa	1 099,00
Plusgiro	56 766,33
	57 865,33

Intäkter

Årsskrift annonser m.m.	4 633,00
Lotteri	1 000,00
Försäljning/arrangemang övr	1 005,00
Arrangemang midsommar	4000,00
Kommunala bidrag	1350,00
Medlemsavgift enskild	3600,00
Medlemsavgift familj	20000,00
	35588,00

Utgifter

Arrangemang midsommar	-5655,00
Arrangemang sommarutflykt	-4339,00
Arrangemang övrigt	-5625,00
Årsmöte	-771,00
Förbrukningsinventarier	-338,00
Programvaror	-2880,00
Medlemsavg Hembygdsförb	-3668,00
Årsskrift	-6264,95
Bankkostnader	-953,40
	-30494,35

Resultat

5093,65

Behållning 2022-12-31

Kassa	2 084,00
Plusgiro	60 874,98
	62 958,98

Alla i styrelsen går att nå på mejladress:
tvarnoehembygdsforening@gmail.com

Övriga i styrelsen   Övriga funktioner

Ledamöter

Lena Edin	Rev	Per Fernström
Eva Telbrant		Lars Svanfeldt
Victor Mattsson		
Håkan Hellqvist	Rev	Malin Hökeberg
Tomas Sandberg	suppl	Göran Hökeberg

Valberedning

Lars Wallgren (sammakallande)
Mattias Hultgren och Ragni Andersson

Är det någon som känner att ni inte vill nämnas i våra texter, vara med på bild eller vara med i tidningens medlemslista hör av er till styrelsen, tack

Föreningens planerade verksamhet 2023

Här är planen för aktiviteterna 2023. Eftersom det är en plan kan nya aktiviteter dyka upp och andra försvinna. Vi skickar ut information i medlemsmail och en del kommer annonseras på våra anslagstavlor ca en vecka innan det är dags. Hoppas att vi träffar många av er.

Har du önskemål om någon annan aktivitet så hör av dig till styrelsen.

Lustspel i Söderögården

Vi gästades av Hebygänget 2018 på Söderögården där vi verkligen fick skratta och äta gott tillsammans.

Även i år gör vi ett samarrangemang med Söderö Bygdgårdsförening, Söderöns- och Raggåröns Hembygdsföreningar så att teatergruppen från Heby kommer underhålla oss med "EN SÅN KARL".

Vi ser fram emot en trevlig kväll och samlas på **Söderögården 15 april 19.00**

Vi minglar först med snittar och dricka sen ser vi showen 20.00. Lotter kommer att säljas

HLR-utbildning i skolan

Lördag **6 maj** inbjuder föreningen till utbildning i hjärt- och lungräddning. Mejl har skickats ut till alla medlemmar om möjligheten som är gratis och vi bjuder på kaffe och smögås. Om många är intresserade kan föreningen och HLR-rådet bjuda på ytterligare ett tillfälle.

Frö- och plantbyttardag i maj

Lördag **20 maj** kommer vi samlas med Raggårö Hembygdsförening på Stefan och Ulla Janssons ladugårdsbacke. Tid för aktiviteten ser vi på affischer och hemsidan i god tid.

Årsmöte

Lördag **13 maj, 13.00** håller vi årsmöte i skolan. Vi bjuder på fika, har lotterier, och vi kommer få något intressant berättat för oss som underhållning.

Midsommarfirande

Midsommandagen **25 juni, 13.00** möter vi upp med blommor och blader i skolbacken för att tillsammans klä midsommarstången. **Ta egen fikakorg med och förstås extra löv och blommor.** Duktiga musiker spelar till danserna. Lotterier med fina priser och fiskdamm till barnen ordnas.

Grillkväll

Tidig fredagkväll **14 juli**, möter vi upp med egen dricka, ev alternativ kost och något att sitta på (egen stol eller filt) och kommer till skolbacken. Vi blir bjudna på grillad korv och hamburgare och en trevlig stund i kvällssolen. Kolla närmare efter anslag och upplysning på vår hemsida.

Sommarutflykt

Torsdag **27 juli** planerar vi göra en utflykt till Värblingsö. Hem till Backströms gård Norrhägnaden. Signild kommer att berätta om livet i på ön och visa gamla bruksföremål. Detaljer runt utflykten

kommer att annonseras i god tid. Föreningen bjuder på lunch.

Det blir en trevlig uppföljning av Signilds uppskattade berättelse förra sommaren om livet på Värblingsö när hon var ung.

Höstmarknad - loppisbord

I september planerar Söderöslöjd att hålla den årliga höstmarknaden vid Tvärnö skola och de säljer fika. Vår förening kommer då ha försäljning av loppisprylar.

Om du har nyare böcker, serietidningar i bra skick, leksaker och andra bra prylar som vi kan fortsätta nöta på får du gärna avvara till föreningen.

Vill du sälja från eget bord hör av er till **Lotti Oscarsson 070 560 17 23**

Har du något att skänka hör av dig till **Lars Backman 070 878 56 63** som bor i Orrsundet

Pubkväll i skolan

Lördagen 4 november, planerar vi en repris på trevliga och populära Tvärnöpuben för våra medlemmar. Vi tar med eget dricka till skolan men blir bjudna på blandat småsnacks.

Håll utkik på anslagstavlor och på vår hemsida
Det kan uppstå ändringar med tider och aktiviteter

<https://www.hembygd.se/tvarno>

JOMEN TVÄRNÖ

Vi utför enklare arbete på hus/tomt, buskröjning på tomt, hamlar ask, sätter upp staket, sätter upp gärdesgård mm.

Vid avancerad trädfällning samarbetar vi med Tvärnö Djur & Natur

Välkommen att kontakta oss för mer info

070 35 80 354

Anders Johansson & Eva Medin Johansson

e-post: jomentvarno@gmail.com

Tvärnögårdar

År 2005 planerade styrelsen att i föreningens årstidning berätta om de över 20 gårdar som finns på Tvärnö, Sundskär och Värllingsö. Byggnadsår, markskiften, historia, generationers ägande osv.

Ni som bor på Tvärnö eller på öarna runt omkring kan höra av er till styrelsen. Skriv gärna lite om gårdens ursprung, lättsamma berättelser eller händelser och låna oss foton, kartor som kan vara intressanta för oss medlemmar att läsa om

Vi berättade först om Tvärnö skola i 2006 års verksamhetsberättelse och årsskrift och året efter om Gruvskäret och Karlholm. Efter det skrev vi om Sandvik, Stensberg och om Norrhägnaden på Värllingsö. Sen om Hästhagen och Sundmanshagen på Värllingsö och efter det om Norrgården och Torsholmen.

Vi hade uppehåll i två år och skrev om annat men 2016 fick vi lära känna "Hörners" Liljebacken i Västerbyn. 2017 bekantade vi oss med "Maxens" Högalund på Östra Tvärnö och 2018 "Dövkalles stuga" Ekbacken i Västerbyn. Året efter läste vi om Sven Magnussons såg och sen om torpet Lugnet på väg mot Sandvik. 2021 berättade vi om Värllingsöbyn, Båtsmanstorpet på Lunda, V Tvärnö och även lite om Höganäs, Ö Tvärnö. Förra året ville vi veta mera om Lunda som är två fastigheter där Båtsmanstorpet tidigare låg på den västra delen.

I år läser vi om Ekensberg, "Söderqvistens", "Persons" på Västra Tvärnö...

Ekensberg

Ekensberg, Tvärnö 2:6, uppstod vid laga skiftet 1878.

Det var då obebyggt, men området inbegrep redan vid storskiftet 1772 sådana namn som Hägnaden, Nyvretten och en bit av Kvarngärdet. Namnet Ekensberg ses i kyrkboken första gången 1881, dvs när även bebyggelse hade tillkommit.

Skepparen Carl Anton Norberg med hustru Brita Karin

Den som byggde, eller i realiteten flyttade dit ett hus, var skeppare Carl Anton Norberg född 1840 7/11 i Harg, gift 1875 21/11 i Gamla Uppsala med mejerierskan Brita Karin Eriksson f.1844 9/1 i Harg. Enligt Hargs kyrkbok flyttade de i november 1875 in på obestämd plats i Västra Tvärnö, han från Nord Amerika

och hon från Gamla Uppsala.

Carl Anton Norberg skrivs in på den sida i kyrkboken som förr bonden Erik Karlsson f.1821 lämnar samma år, och flyttar till Börstil. Erik Karlsson, som härstammade från Värllingsö, ägde hus D på Västra Tvärnö (nuvarande ägare Hellqvist-Hutters) mellan åren 1849 till 1861, då han sålde hemmanet till skeppare J.P. Pettersson (Se Bernt Lindbergs skrift "En skepparänka bygger nytt"). I köpebrevet dem emellan var köpesumma 4100 Riksdaler samt därtill "undantagsförmåner å 50 års tid räknat ifrån nedanskriven dato, den så kallade Lillängen och Nordan på Myran till Boningsplats. Ett Fårhus och ett lider som på egen bekostnad ifrån Gården till boningshus därstädes avflyttas...".

Det framgår inte av skrivelsen om ägandet är förbehållet Erik Karlsson eller om han kan sälja det vidare. Ordet Lagan (pensionsförmåner) står inte, men en lagan var enligt lag säljbar och gick att skuldsätta, och den följde ofta med ett köpebrev.

Nordan på Myran uppe vid Hästhagen var odlingsplättar. Lillängen är ett område, söder om landsvägen, där det fanns hus på skifteskartan 1879, bara några stenkast från det blivande Ekensberg. Sannolikt byggde Erik Karlsson till ett boningshus på platsen, för han och hans hustru Brita Mattsdotter f. 1828 fick många barn. En dotter Fredrika föddes 1867 på Lillängen. Fredrika är gammelfarmor till Ekensbergs nuvarande ägare Per Löfström. Dessa hus och kontraktet övertog alltså Carl Anton Norberg 1875.

Vi kan läsa i Tvärnö Förr och Nu 1989 och i Roger Tolls bok om Skonerter i norra Roslagen att just skonerter Leontius seglades i svenska vatten men även i Danmark och Tyskland. Under åren 1865 – 1871 seglades skutan av skepparen Almgren från Raggården till han vådasköts vid en harjakt. Efter honom blev Sporrang från Ö Tvärnö skeppare och sen Johan Erik Törnqvist, redare (1/4-dels ägare) med Carl Anton Norberg som befälhavare och skeppare. CA Norberg var också delägare i skutan med 1/8-del.

Under vintermånaderna kunde man se Leontius ligga i Lotsholmsfjärden i skydd. 1892 tar JE Törnqvists son, Mathias (boende i Östhammar) över. Skonerter Leontius såldes till Häverö 1895.

Åren 1877-79 blev det stor aktivitet på västra Tvärnö inför laga skiftet. Ett flertal gårdar bytte ägare och fyra boningshus flyttades. På en och samma dag i december 1877 köpte de relativa nykomlingarna Carl Anton Norberg och skraddaren Lars Lindberg (som kom till Västra Tvärnö 1874), vardera 1/48 mantal, av hus D.

Vid skiftet 1878 bildades sålunda 1/48 mtl (2:6) och 1/48 mtl (2:5), Ekensberg respektive Hästhagen (som redan fanns som hyreslägenhet, såld av Erik Karlsson 1859). Dessa två mantals ägare ansågs inte ha några bo-

*Kom och
prova på
golf
och padel*

Välkomna!

0173 324 50
www.oregrundsgk.com

stadshus, vilket ju stämde beträffande Ekensberg. Men de var ändå skyldiga till utflyttning. Utflyttningen för Carl Anton Norberg värderades till 437 kr, med ett noggrant beskrivet hus, fähus och allt därtill hörande, och krävde bara 9 ”resor” med häst, vilket visar att det var en jämförelsevis kort sträcka. Alla hjälpte varandra med flytten enligt ett uträknat system.

Paret Norberg fick tre barn, det första föddes 1876, Katrina Mathilda. År 1879, ungefär under husflytten, föddes dottern Kristina Charlotta (Lotta) och två år senare sonen Karl John. Den äldsta dottern Matilda gifte sig Östlund och flyttade till Snesslinge. Sonen gick till sjöss vid unga år. Livstecknen blev alltmer sällsynta och 1907 förklarades ha ”obefintlig”. Ytterligare ett kort kom till föräldrarna men sedan var det tyst.

1886 -1888 flyttade familjen plötsligt till Norra Ham-maren i Harg. Men sen var de tillbaka på Ekensberg.

Att hyra eller köpa
finnes nu genast eller efter önskan en naturskön lägenhet, om cirka 4 tunnland god jord i åker och äng med mulbete för två kor; boningshus med två rum och kök, behöfliga åbyggnader, allt endast 6 år gammalt; gott fiske i saltsjön på evärdeliga tider. Den, som önskar hyra, kan få jord för sommaren efter önskan. Egen-domen är belägen på Tvännö i Hargs socken och intill farleden till Östhammar. Den härå fäster uppmärksamhet torde skriftli-gen vända sig till **C. Norberg, Harg.**

D.N. April 1887. Annonsklipp från Torbjörn Forsman

Familjen Norberg försöker hyra ut eller sälja Ekensberg när de flyttade till Harg

Under årens lopp hade de en s.k. inhysing, Brita Karins 10 år äldre syster som var sjuklig i alla år. Hon dog 1904, enligt lasarettsläkaren av kronisk lungkatarr och kroniskt njurlidande.

1915 dog den ”f. lotsförmannen” Carl Anton och

Brita Karin blev ”styrmansänka”.

Själv dog hon som ”skepparänka” 1924 av lungkatarr.

August och Lotta Karlsson på Ekensberg.

Lotta, Charlotta var mellanbarnet till skepparen Carl Anton och Brita Karin Norberg

Dottern Lotta hade dock bott hemma på Ekensberg ända sen giftermålet 1905 med Karl August Karlsson f.1878 i Börstil. Dessa tog alltefter över hemmanet och hade två söner som överlevde barnaåren.

Elin och Verner Söderqvist

1928 såldes Tvärnö 2:6 av dödsbodelägarna, Carl Antons och Brita Karins till Verner och Elin Erika Söderqvist. De var föräldrar till Eva Persson, f. Söderqvist. Hon växte upp på Ekensberg med föräldrarna och brodern Allan, vilken dog ung. Verner arbetade på Fagerö-gård, på andra sidan Hunsarfjärden från Ekensberg.

Eva ärvde Ekensberg efter sina föräldrar. Hon gifte sig med Torsten Persson 1952. De bosatte sig i Kallhäll utanför Stockholm och hade Ekensberg som sommar-ställe under många år. De fick inga barn. Även efter att Eva blivit änka fortsatte hon att vistas på Ekensberg inte bara om somrarna utan de sista åren, året om. Eva gick bort år 2006.

Hembygdsföreningen tackar *Eva Tibell* för engagerad forskning i Ekensbergs uppkomst och Väster Tvärnös skifteshistoria.

Elin och Verner Söderqvists barn Eva och Allan

Eva gift med Torsten Persson i gröngräset vid sjösidan av huset

Foton från Eva Söderqvists, senare Perssons album

Ekensberg - Löfströms berättelse

Det här är berättelsen om hur vi hamnade på Ekensberg.

Den 12 april 2007 började vår "resa" till gården Ekensberg på Tvärnö. Då hade vi äntligen en muntlig överenskommelse om köpet. "Resan" hade dock börjat många år tidigare.

Både jag och min fru Anna-Britt har nämligen våra rötter från Tvärnö, Raggarön och Värblingsö. Anna-Britts släkt är från Raggarön och Söderön. Henry och Aina Westerberg är hennes föräldrar.

Och min (Pers) släkt kommer från Tvärnö. Min gammelfarmor, Fredrika Karlsson, f. 1867, växte upp här på Tvärnö. Hennes föräldrar var Eric Karlsson f. 1821 på Värblingsö och Brita Mattsdotter (Westerlund) f. 1828, på Kvarngärdet. Fredrika föddes i Lillängen som låg strax intill Ekensberg. Dit hade Erik och hans hustru Brita flyttat som nybyggare 1862.

Även på min mammas sida är slakten från Tvärnö. Min gammelmormor hette Amanda Bergman och föddes i Båtsmanstorpet 1878. Pappan, Carl Fredrik Öman (f. Bergman 1841) var den siste indelte soldaten på Tvärnö.

Vi var mycket ofta på Raggarön redan från mitten av 70-talet, så av naturliga skäl hade vi passerat Ekensberg åtskilliga hundra gånger genom åren. Ekensberg hade alltid varit ganska lummigt och tämligen osynligt från

vägen. Man kunde möjligen ana en liten röd stuga bakom den stora syrénhäcken. Inte mer.

Med åren uppstod dock tanken att Ekensberg skulle vara en fin plats att bosätta sig på. Vid flera tillfällen, när jag varit och kollat båten på Raggarön, brukade jag stanna till och gå ned till strömmingsberget, det populära fiskestället och badplatsen bakom Eva Persons sjöbod på Ekensberg. Platsen vi numera kallar Vedudden. En dag tog jag mod till mig och knackade på hos Eva som då sedan några år hade blivit änka efter Torsten. Det visade sig att jag inte var den första personen att fråga Eva om hon kunde tänka sig att sälja, vilket fortfarande inte var aktuellt.

Vi fortsatte att fantisera över hur vi skulle kunna inrätta oss om vi ägde Ekensberg. Sedan barnsben hade jag ritat hus. Planlösningar och fasader. Idéer har alltid funnits. Hur skulle Ekensberg kunna se ut om man varsamt röjde bort allt som växt igen, hur en brygga skulle kunna utformas, var bastun skulle kunna stå? Idéerna blev slutligen till väl utformade planer. Hus som passar in i miljön var mottot.

I februari 2006, kunde vi läsa i UNT att Eva avlidit nästan två veckor tidigare. Nu började tankarna snurra. Hur går det med Ekensberg nu?

Med tiden visade det sig att fastigheten skulle ärvas lika av en halvbror till Evas framlidne make Torsten, som heter Åke, samt Skärgårdsstiftelsen. Då Skärgårdsstiftelsen endast äger och brukar mark och områden i Stockholms län (Örskär undantaget) blev det till slut efter många om och men Torstens halvbror Åke som stod som ägare, efter att han löst ut Stiftelsens andel.

Vi skrev ett brev till Åke och framförde att vi ville att skärgården skulle leva och att vi hade för avsikt att bosätta oss på Ekensberg året runt, om vi fick köpa gården.

Svaret vi fick var positivt. Åke och hans familj gillade argumenten i vårt brev och erbjöd oss att köpa Ekensberg. Så fort köpehandlingarna klarats av, startade ett omfattande arbete att röja sly och rensa ut husen. Uthus och ladugården innehöll mycket som sparats genom åtskilliga årtionden. Några stora träd behövde tas ned och den hjälpen fick vi av de duktiga bröderna Anders och Göran Eriksson och deras maskiner.

Bygglov erhöles i maj 2007 och nu kunde vi kontakta en rejäl och duktig byggmästare, Sten Andersson, Ånö Bygg.

Huset restes under hösten 2007 och den 1 mars 2008 flyttade vi in. För att få ekonomin att gå ihop, hade vi ansökt om att få stycka av några tomter. Östhammars dåvarande stadsarkitekt hade uttalat sig försiktigt positivt till avstyckningen, då det redan fanns etablerad fritidsbebyggelse alldeles intill vår mark. Plan och bygglagen utgjorde inget hinder, enligt honom. På våren 2011 godkände regeringen detaljplanen som upprättats.

Åren därefter har vi byggt den egna bastun och byggt stenkistor och bryggor nedanför bastun. Vi behövde även muddra lite grann då strandängen intill bastun gjorde tillgängligheten svår. Den var mycket sank och luktade illa. Med tre godkända tillstånd från kommunen och Länsstyrelsen blev även det möjligt vintern 2010.

Det skall sägas att inget av allt detta hade jag klarat av själv. Familj och bekanta har hjälpt till. Störst hjälp har jag haft av min måg Johan. Utan honom hade vi nog inte kommit så här långt.

Evas gamla byggnader

In i det längsta hade vi tänkt bevara Evas stuga. Den skulle bli gäststuga. Men ju mer vi granskade huset desto klarare framstod det som en näst intill omöjlig uppgift. Huset var helt enkelt i för dåligt skick. Skorstenen var till exempel utdömd av sotaren. På ritbordet hade jag en stuga med samma yttermått, men med lite högre väggliv som vi till slut beslöt att bygga. Så vi byggde nytt. Knutlampan och vedspisen som fanns i köket i Evas gamla hus bevarades och monterades i det nya gästhuset. Även blå ytterdörren fick samma blå färg som Eva hade på sin. Det fick bli minnen från den svunna tiden.

Timmerstommen i sig var dock i bra skick. Den såldes till Hållnäs och är nu stommen till ett fritidshus i Slada.

Det passade bra med en ny och modernare gäststuga, eller "gammelkåken", som vi kallar den, då vi har fyra vuxna barn med familjer som nu har eget krypin när de är här och hälsar på. "Gammelkåken" blev klar 2013. Bergvärme och vedspis gör den mycket energisnål. Den byggdes av Sten Anderssons son Krister, som också var med och byggde första huset 2007.

Apropå timmerstommar; på tomten stod en liten timmerbyggnad på högst 20 kvm med gästrum och snickarbod. Uthuset stod på platsen där vi planerade vårt boningshus, så byggnaden måste rivras. Lite påpassligt hörde Torsten Fries från Häradsudden av sig. Han ville ta hand om stommen. Allt gick bra. Numera utgör stommen ett uthus hos Torsten.

När vi tog över Ekensberg låg båthuset bakom strömmingsberget i en hög av bråte sedan en tid. Strandens utsatta läge mot nordväst gjorde det nödvändigt att få till ett anständigt skydd och plats för båtar. Vi sökte och fick bygglov att uppföra båthuset på nytt. Det behövde flyttas en huslängd längre ut från land och 2010 byggde Tvärnö Såg, med duktige Olle Magnusson upp en tidsenlig glestimmerstomme till båthuset. Inget vasstak längre, men väl lertegel från Heby, som vi har på samtliga andra byggnader vi uppfört.

År 2017, när jag gick i pension, planerade vi och uppförde garaget, eller traktorhallen som vi kallar den. Anna-Britt kom på att det kunde vara bra med solceller och vi kontaktade ett företag som kunde vara med och planera för dessa redan innan byggstart. Solcellerna på taket har vi aldrig ångrat.

Foton: Per Löfström

Eftersom gården har många byggnader och det nu gått femton år sedan vi flyttade ut hit, börjar det krävas mer och mer underhåll. Jag brukar kalla mig själv skärgårdsgårdskarlar.

Till slut det märkliga; Min gammelfarmor Fredrika föddes alltså 1867 i samma hus på Lillängen som troligen flyttades till Ekensberg, där huset blev första byggnad 1878. Exakt 140 år innan vi köpte Ekensberg!

Och som vi lovade säljaren, Eva Perssons svåger Åke, har vi nu i dagarna varit fastboende på Tvärnö i 15 år. Vi trivs verkligen härute. Vi har Hunsarfjärden intill, solnedgångar hela året och bor mitt i skärgården. Det finns inget mer att önska. Här blir vi kvar.

Cirkeln slöts. Vår skärgårdsdröm blev verklighet!

Per och Anna-Britt Löfström

Kris för strömmingen - Östersjöns silver

Strömmingen är en nyckelart för Östersjöns och Botenhavets ekosystem. Många andra arter som rovfisk, säl och sjöfågel är beroende av den. En stor del av livet lever den mest ute på öppet hav för att sommartid vandra in till kusten för att leka. För människan har strömmingen varit en central proteinkälla i hundratals år. Den har fortfarande stor betydelse både för yrkesmässiga kustfiskare, surströmmingsföretag liksom för husbehovs- och fritidsfiskare.

Sedan många år har både yrkes- och fritidsfiskare larmat om minskade strömmingsfångster. Den siste yrkesfiskaren i vårt närområde, Tom Sundell på Fälön, har sedan länge varit aktiv i frågan och drivit på för att åtgärder ska sättas in för att rädda strömmingen.

Under våren 2022 genomförde SLU provfiske utanför Forsmark, för första gången sedan 1980-talet. Man fick endast ca åtta procent av strömmingsfångsterna på 80-talet. Stora strömmingar är viktiga då de är könsmogna och centrala för reproduktionen. På 80-talet var runt en fjärdedel av strömmingen stor. Vid fjolårets provfiske vid Forsmark hittades INGEN stor strömming. Andra undersökningar från SLU Aqua visar på att på bara några få år har andelen stor strömming (fem år och äldre) minskat med drygt 30 procent.

Vad är då anledningen till de minskade strömmingsfångsterna?

De stora industritrålarnas fiske ses som den klart viktigaste orsaken till nedgången. De tar upp tonvis med strömming som i form av fiskmjöl används främst till fiskfoder. På senare år fiskar industritrålarna dessutom närmare den svenska kusten. Sälarna är en annan anledning. Antalet gråsäl har ökat kraftigt de senaste decennierna och de tar främst den viktiga stora strömmingen. Nu ser man på sälarnas minskade späcklager att de inte hittar tillräcklig föda. De tar sig då längre in i skärgården och fångar t ex gädda och abborre. Den ökade populationen av skarv kan också ha viss betydelse. De fiskekvoter som sätts på EU-nivå är dessutom alldeles för höga för att trygga återväxten och tar inte hänsyn till strömmingens storlek och reproduktionsförmåga. Att flera länder runt Östersjön måste nå en samsyn om t ex fiskegränser och fredade områden komplicerar frågan ytterligare.

Industritrålarnas överfiske har en ytterligare negativ effekt på ekosystemet. Stor strömming är en viktig rovfisk på spigg. Spiggen ökar kraftigt när strömmingen försvinner. Den äter upp rovfiskens ägg och yngel och kan slå ut lokala bestånd av gädda och abborre. Spiggen äter också upp de kräftdjur som reglerar trådalger utbredning. Trådalgsblomning förstärker övergödningen i vattnen.

Kraftfulla åtgärder måste vidtas för att strömmingen – och ekosystemet – ska kunna räddas. Tom Sundell, v ordf i Gräsö och Öregrund's yrkesfiskarförening, anser att tuffa politiska beslut måste till med en ny förvaltningsplan för fiske, säl och skarv. Det är bara att konstatera att det är bråttom.

Margareta Hökeberg

Granbarkborren

De flesta av oss har säkert konstaterat att antalet döda granar i skogarna har ökat. Under vår promenad i våras på Tvärnösidan av Tuskösundets naturreservat såg vi många döda granar och fick veta en hel del om granbarkborren.

Granbarkborren är den insekt som gör mest skada på våra granskogar. Angrepp av granbarkborre kan identifieras under hela året, men det är särskilt viktigt att hålla utkik efter färsk skador från maj till augusti. Tecken på angrepp är:

Brunt borrmjöl vid stambasen, i barkfickor och i spindelväv på trädet

Torra gröna barr på marken som granen har tappat

Små ingångshål i barken

Kådrinning utmed stammen

Under sensommaren och hösten syns försommarens angrepp tydligare. Då blir barren roströda och barken börjar fläkas av.

Granbarkborren är en cirka 4 millimeter lång skalbagge som tillhör barkborrarna. Det finns cirka 90 arter av barkborrar i Sverige. Nästan 30 av dem kan leva på gran, men granbarkborren är den enda av dem som kan döda stora friska granar.

Stormfällda granar är granbarkborrens lättaste byte. Men även levande granar kan angripas när det finns för många granbarkborrar i förhållande till granens motståndskraft. Stressade granar doftar på ett speciellt sätt och detta känner granbarkborren. Den varma torra sommaren 2018 och efterföljande storm 2019, Alfrida, bäddade för en ökning av angrepp från granbarkborren.

De små krypen är bra på att kommunicera via dofter. När en hane luktat sig fram till en stressad gran börjar den borra sig in i den. Granen svarar genom att försöka dränka barkborren i kåda. Då kallar barkborren på sina artfränder med en särskild doft, ett feromon, som han tillverkar i sin kropp med hjälp av granens kåda. Alla granbarkborrar, både hanar och honor, som flyger förbi känner doften och samlas på den stressade granen. Hanarna börjar omedelbart gnaga sig in i barken överallt. Granen försöker dränka alla i kåda, men till slut orkar den inte längre.

Granbarkborreangripna granar på Tuskösundets naturreservat

Foto: Lena Edin

Barkborrarna vinner, och kallar på honorna som kryper in till hanens nybyggda parningskammare. Det brukar bli 2-3 honor per hane innan honorna signalerar till andra att det är fullsatt.

Varje hona gnager sedan en rak, cirka 10 cm lång modergång som följer granens fiberriktning. Äggen läggs i gångens sidor. Larverna äter sig vinkelrätt ut från modergången och förpuppar sig efter 5-6 veckor. Efter ungefär en vecka som puppa kläcks de nya baggarna. De stannar under barken ytterligare ett par veckor och äter medan skalet hårdnar och de får den vuxna granbarkborrens bruna färg. 8-10 veckor efter svärmningen kan den nya generationen lämna granen och antingen angripa nya granar eller gräva ner sig i marken för att övervintra. När en gran är död har granbarkborrarna flyttat vidare till friska granar.

Granbarkborren är specialist på att hitta stormfällda träd och en mästare på att föröka sig. Dessa egenskaper har lett till att den blivit en skadegörare i våra skogar. Den gynnas också av våra brukade skogslandskap eftersom skogen där består av stora ytor där alla träd är ungefär lika stora och lika gamla. I en sådan skog gynnas rotrötans spridning. Både rötan och strukturen gör att det blåser ner träd vid hårda vindar. Naturskog däremot missgynnar granbarkborren.

Angripna träd, kådrinning och på en del träd har barken börjat lossna.

Informationen är hämtad från Skogvårdsstyrelsens hemsida.

Åsa Jenner

Alla är välkomna att medverka med en liten berättelse eller bild från vår bygd, om människor, gårdar, natur, djur eller upplevelser, nytt eller gammalt

Hör av er till styrelsen

Styrelseutflykt till Österbybruk

Styrelsen har av tradition en årlig utflykt som kompensation för nedlagd tid och energi.

2022 var målet Österbybruk. Besöket inleddes med lunch på Wårdshuset Gammel Tammen. Namnet kan tyckas lite speciellt, men härleder sig till Pehr Adolf Tamm som var ägare till bruket under tidigare delen av 1800-talet och som under senare delen av sin levnad gick under namnet gammeltammen. Han sägs ha varit mycket uppskattad och påstås gå igen. Bevis för detta skall vara att hans favoritstol, som stått oanvänd sedan hans bortgång, inte blir dammig eftersom någon sitter på den nattetid.

Efter lunchen fick vi en kortare visning av brukets corps de logi, innan vi begav oss till vallonsmedjan. Vad som kallas vallonsmede är en metod för framställning av smidbart järn ur tackjärn. Tekniken infördes i Sverige på 1600-talet av invandrare från Vallonien, en provins i södra Belgien. Genom industrimannen Louis De Geer blev vallonsmidet introducerat på ett flertal järnbruk och Sverige blev därigenom under lång tid världsledande i framställning av smidesjärn med stor ekonomisk betydelse för landet genom export till bl.a. Tyskland och England.

JOKAB

John Karlsson Åkeri AB

HVO, diesel, eldningsolja o smörjmedel
markarbeten, avlopp, grus, jord o sand
verkstad, container, transporter

www.jokabakeri.se
0173 211 10

Smidesmetoden ersattes under 1800-talet succesivt av modernare tekniker och vallonsmidet upphörde under senare delen av 1800-talet.

Vallonsmedjan i Österbybruk är veterligen den enda kvarvarande som är i brukbart skick och skulle teoretiskt kunna startas upp.

Huvuddelen av den järnmalm som användes vid vallonsmidet kom från gruvan i den närliggande orten Danemora och på förslag från vår guide fortsatte vi resan dit. Inledningsvis besökte vi det nyligen inrättade mineralmuseet som innehåller en imponerande mängd prover på olika bergarter. (Museet är en donation av privatperson.)

Järnmalmsbrytningen som finns dokumenterad från 1400-talet skedde inledningsvis från dagbrott, men är sedan flera hundra år underjordisk. Gruvan har ett djup på närmare 700 meter. Gruvdriften lades ner 1998 men återupptogs 2012 av ett nytt bolag som dock gick i konkurs 3 år senare. Förhandlingar pågår sedan ett par år om att återuppta driften och stora förhoppningar finns att detta skulle kunna ske inom ett par år. Den underjordiska gruvan är för närvarande stängd för besökare varför vi fick nöja oss med att syna "såren" efter dagbrytningen.

Vår duktiga guide Gun-Britt Gunnarsson framför en av ugnarna i smedjan

Foto: Åsa Jenner

Medlemsföretekning

Ahlsén	Torbjörn o Gerthy	Penselvägen 10	196 38 Kungsängen	Tvärnösundet 636	torbjorn.ahlsen@telia.com
Ahnsjö	Bo o Anki	Birger Dahlerus väg 8	176 69 Järfälla	Värmlingsö 114	bo.ahnsjo@gmail.com
Andersson	Birgitta o Folke	Ellagårdsvägen 182	187 45 Täby	Nyborg 394	folke.taby@telia.com
Andersson	Ingrid	Raggårön 789	142 91 Östhammar	Raggårön 789	ingridcharlottamax@gmail.com
Andersson	Ragni	Diamantgatan 10	554 47 Jönköping	Västerbyn 532	ragni.andersson@telia.com
Arnebjör	Gun	Allmogevägen 8	177 57 Järfälla	Orrsundet 410	gun.arnebjor@gmail.com
Asplund	Tommy o Susanna	Gurresta 132	741 91 Knivsta	Västerbyn 528	gurresta132@gmail.com
Axelsson	Margareta	Centralvägen 35	183 57 Täby	Södergården 650	f.m.axelsson@telia.com
Axelsson Lewis	Eva o Jonathan	Tvärnö Södergården 650	742 91 Östhammar	Södergården 650	axelssonlewiseva@gmail.com
Backman	Lars o Marianne	Orrsundet 418	742 91 Östhammar	Orrsundet 418	lars.backman51@gmail.com
Backström	Per	Sunnerstavägen 5	756 51 Uppsala	Norrhågnaden Värmlingsö	per.a.backstrom@telia.com
Backström	Rune o Signild	Stora Nygatan 13	742 31 Östhammar	Norrhågnaden Värmlingsö	r_backstrom@telia.com
Berg	Gunilla o Peter	Torpårevägen 30	135 58 Tyresö	Sundskär 105	peter.berg@copyoffice.se
Berglund	Anna o Erik	Orionvägen 31	175 60 Järfälla	Höganäs Sandvik 103	annavvs@hotmail.com
Berglund	Erik	Fälhagsleden 2 A	753 24 Uppsala	Tvärnö Östra 979	ejh.berglund@gmail.com
Bergold	Kerstin	Bergagatan 10	752 38 Uppsala	Västerbyn 512	kerstinbergold@hotmail.com
Bodén	Håkan	Raggårön 117	742 91 Östhammar	Raggårön 117	hakanboden@gmail.com
Bodén	Jan	Apelsinvägen 70	741 31 Knivsta	Raggårö 249	
Bolin	Kenneth o Elaine	Norr Mälarsstrand 9	112 35 Stockholm	Värmlingsö	k.e.bolin@gmail.com
Boman Modin	Gert o Inger	Östra Tvärnö 974	742 91 Östhammar	Östra Tvärnö 974	johanneslund974@gmail.com
Borgklint	Lena	Fyrislundsgatan 37B	754 44 Uppsala	Västerbyn 524	lenaborgklint@gmail.com
Brinkmar	Ulrika	Klövervägen 11	186 94 Vallentuna	Östra Tvärnö 971	ulrika-b@live.se
Broberg Jälevik	Viktor o Eva	Österängsgatan 12C	753 28 Uppsala	Tvärnö Västerbyn 510	viktorbroberg@hotmail.com
Brolén	Anna	Rådjurstigen 45	191 46 Sollentuna	Ekensberg 322	anna.brolen@gmail.com
Christanssén Schenholm	Pär o Linda	Vinkelvägen 18	183 30 Täby	Ekensberg 316	schenholmolsson@yahoo.se
Edberg Jaenson	Helene o Hasse	Sandvik Östra Tvärnö	742 91 Östhammar	Sandvik	hasse.tbirger@gmail.com
Edin	Britt-Marie o Mats	Trollgatan 2	742 33 Östhammar	Sundskär 101	medin@telia.com
Edin	Lena	Slagugglan 15	742 36 Östhammar	Sundskär 101	lena.edin@gmail.com
Ericsson	Thorsten o Ingegerd	Moxboda 162	742 95 Hargshamn	Norrgården 758	moxboda@hotmail.com
Eriksson	Börje o Lena	Raggårö 615	742 91 Östhammar	Raggårö 615	bildotryck@telia.com
Eriksson	Gunilla	Rullstensvägen 6	747 41 Gimo	Norrgården 758	gunilla.78@hotmail.com
Eriksson	Mikael o Marie	Tvärnö Norrgården 758	742 91 Östhammar	Norrgården 758	moxboda@hotmail.com
Eriksson	Ylva	Kavallerivägen 9	186 50 Vallentuna	Nyborg	ylvaeri@gmail.com
Fahleson	Björn	Hägerstensvägen 231 lgh1103	129 35 Hägersten	Västerbyn 521	bjorn.fahleson@gmail.com
Ferm	Inger o Jan	Ågatan 14	162 72 Sundbyberg	Bromsäng 289	inger.ferm47@gmail.com
Fernström	Barbro o Per	Bergslagsvägen 142	168 55 Bromma	Tvärnösundet 632	barbro.fernstrom@telia.com
Flink Kulläng	Björn o Ulrika	Vanadisplan 2	113 31 Stockholm	Kvarngärdet 312	ulrika.kullang.flink@outlook.com
Forsman	Torbjörn	Snesslingeborg 135	742 94 Östhammar		tbjorn59@hotmail.com
Gille	Ulla o Torben	Sydvästra Grängsgatan 21	742 32 Östhammar		gille.torben@telia.com
Gunnarsson	Inga-Lena o PG	Gitarrvägen 21	756 54 Uppsala	Östra Tvärnö 966	ingalena3@hotmail.com
Gustafsson	Agneta o Arne	Born 110	755 92 Uppsala	Tvärnösundet 638	born8@live.se
Gustafsson Brunn	Tove Martin	Viktor Sjöströms väg 4	169 40 Solna	Tvärnösundet 638	toveee@hotmail.com
Haag	Elisabeth o Mathias	Skuttungeby 49	743 71 Björklinge	Korsskär 299	lisahaag70@hotmail.com
Hagman Scharpff	Viktoria o Peter	Törnstigen 10	141 42 Huddinge	Sundskär 103	vhagman@hotmail.com
Hellberg	Claes o Anki	Lilla Söderby 34	740 10 Almunge	Orrsundet 403	claes.hellberg@gmail.com
Hellgren	Per-Åke o Inger	Dalbobranten 35	128 68 Sköndal	Västerbyn 525	ingerhellgren@hotmail.com
Hellqvist Hutter	Håkan o Margit	Blåbärsvägen 17	633 53 Eskilstuna	Västerbyn 511	hakan.margit@gmail.com
Hjortzén	Fredrik	Hallkvad 333A	755 97 Uppsala	Östra Tvärnö 969	fredrik.hjortzen@hotmail.com
Holmgren	Jenner Andreas o Karin	Svedalavägen 10	121 52 Johanneshov	Tvärnösundet 638	karin.gustafsson.05.17@gmail.com
Hugon	Charlotte	Slottsvägen 90	183 52 Täby	Tvärnösundet 637	charlottehugon@yahoo.com
Hultgren	Jan	Geijersgatan 11 B	752 26 Uppsala	Tvärnösundet 650	janbhultgren@hotmail.com
Hultgren	Mathias	Krukmakargatan 12	118 51 Stockholm	Tvärnösundet 652	mathiashultgren@hotmail.com
Hökeberg	Göran	Vindragarvägen 10	117 50 Stockholm	Västerbyn 521 B	goran.hokeberg@outlook.com
Hökeberg	Malin	Gråsparvsvägen 6 B	138 37 Älta	Västerbyn 522	malin_hokeberg@yahoo.com
Hökeberg	Ulf	Telegramvägen 43	132 35 Saltsjö-Boo	Västerbyn 521 C	ulf.hokeberg@titovlaw.se
Hökeberg Fahleson	Margareta o Jan	Dalaresan 28	757 55 Uppsala	Västerbyn 521	margaretahokeberg@gmail.com
Hökeberg Pettersson	Ingegerd o Sture	Fältvägen 11 A	756 46 Uppsala	Västerbyn 522	sture.t.pettersson@gmail.com
Jacobsson Helgesdotter	Curt o Lena	Östra Tvärnö 978	742 91 Östhammar	Östra Tvärnö 978	curt@tkonsult.se
Jansson /Borisch	Anders o Carina	Gästrikegatan 14	113 62 Stockholm	Ekensberg 317	carina.borisch@hotmail.com
Jenner Gustafsson	Åsa o Jan	Åsgränd 3	753 10 Uppsala	Tvärnösundet 638	asa.jenner@hotmail.com
Johannison	Marianne o Roland	Råbergsvägen 29	195 70 Rosersberg	Gruvskäret	marianne.roland@live.se
Johansson	Ellinor	Solskengsgatan 17	754 31 Uppsala	Mellangården 755	elli_106@hotmail.com
Johansson	Inger	Engelbrektsgatan 11	742 31 Östhammar	Östra Tvärnö 753	dahliarosen@hotmail.com
Johansson	Dennis o Susanne	Tingshögsgatan 4	753 34 Uppsala	Kvarngärdet 305	johansson219011@gmail.com
Johansson	Katarina o Nicklas	Mellangården 755	742 91 Östhammar	Mellangården 755	tvarno.natur@gmail.com
Johansson	Magnus	Mellangården 755	742 91 Östhammar	Mellangården 755	peksnurr@hotmail.com
Johansson	Sofie o Erik	Tvärnö Östra 975	74291 Östhammar	Tvärnö Östra 975	erikjo@outlook.com
Johansson	Stig	Fältpatvägen 46	806 31 Gävle	Mellangården 756	stig.johansson@bredband.net
Johansson Medin	Anders o Eva	Mellangården 755	742 91 Östhammar	Mellangården 755	eva.medin.johansson@gmail.com
Jonsson	Karl-Göran o Eva	Nicandergatan 3 E	645 30 Strängnäs	Kvarngärdet 311	ran@specialresebyran-goran-jonsson.se
Jussil	Sune o Anita	Tvärnö Karlholm 290	742 91 Östhammar	Karlholm 290	sune.jussil@jussil.se
Jägre	Chiko o Linda	Ceremonimästarvägen 32	181 40 Lidingö	Bromsäng 285	chiko.jagre@gmail.com
Kraft	Robert	Tallbacksvägen 50	756 45 Uppsala	Ekensberg 316	rkraft@live.se
Kårehed	Karin och Jesper	Hörnstensvägen 4 A	756 45 Uppsala	Stensberg 406	karinkarehed@icloud.com
Landheim Kaiser	Lole o Gösta	DeGeersgatan 16	115 29 Stockholm	Västerbyn 520	gosta.kaiser@gmail.com
Larsson	Ewa o Thomas	Engelbrektsgatan 2 B	742 31 Östhammar	Sundskär 106	ewalarsson2000@hotmail.com
Lindberg	Ann	Karl Nordströmsväg 24	168 51 Bromma	Tvärnösundet 639	lindberg.ann@gmail.com

Lindberg	Vivi	Villagatan 30	742 33 Östhammar		vivilindberg29@gmail.com
Lindvall	Anette o Hans	Raggarön 408	742 91 Östhammar	Raggarön 408	lindvall.annette@gmail.com
Lund	Kent Olof	Tvärvägen 5 C	819 30 Skärplinge		
Lyon Jansson	Fredrik o Anette	Rasbokils-Årby 17	755 95 Uppsala	Tvärnösundet 640	fredrik.lyon@outlook.com
Löfström	Per o Anna-Britt	Tvärnö Ekensberg 320	742 91 Östhammar	Ekensberg 320	per.erik.lofstrom@gmail.com
Lövqvist	Maria			Östra Tvärnö 972	maria.lovqvist@nordea.se
Magnusson	Sven	Prästgatan 5	742 31 Östhammar	Torsholmen	
Mattsson	Ann-Britt	Badhusvägen 15	763 35 Hallstavig	Lunda, Väster Tvärnö	ann.britt@jmm.se
Mattsson	Kerstin	Klackskärgatan 1c	742 31 Östhammar		kimmnov@gmail.com
Mattsson	Wictor	Kronobergsgatan 43 lgh 1104	112 33 Stockholm	Kvarngärde 315	wictor@jmm.se
Mehlstrand	Ulla o Urban	Valthornsvägen 20	756 50 Uppsala	Sundskär 103	urbanm1@outlook.com
Morell	Tor	Sporrbacksvägen 18	748 32 Österbybruk	Lövnäs 990	
Naeslund	Staffan	Vasagatan 7	742 32 Östhammar	Tvärnösundet 645	staffan.naeslund@gmail.com
Naeslund Larsson	Jennie o Roger	Stenhusgatan 1	747 44 Gimo	Östra Tvärnö 967	roger.q.larsson@sandvik.com
Nilsson	Gunnar	Storgården 8	186 91 Vallentuna	V-ö Sundmanshagen	sundmanshagen@outlook.com
Nobel	Agnes	Socketbruksgården 18	118 42 Stockholm	Västerbyn 513	
Nobel Svanberg	Jakob o Lena	Bollnäsbacken 30	162 62 Vällingby	Västerbyn 513	jakob.nobel@gmail.com
Nyström	Ingegerd o Per	Ringgatan 2 E	752 17 Uppsala	Orrsundet 402	ingegerdny@gmail.com
Oscarson	Görel	Luthagesplanaden 23 A	752 25 Uppsala	Tvärnösundet 654	oscarssonogorel@gmail.com
Oscarsson	Jonas	Östergårdsgatan 1 U23	212 22 Malmö	Tvärnösundet 654	oscarssonjonas@gmail.com
Oscarsson	Ulla	Mariedalsvägen 9	832 51 Frösön	Landöra	ulla.b.oscarsson@gmail.com
Oscarsson Löwgren	Peter o Helen	Gustaf Kjellbergs väg 28	756 43 Uppsala	Tvärnösundet 654	peter@peteroscarsson.se
Oscarsson Wallgren	Lotti o Lars	Tvärnösundet 646	742 91 Östhammar	Tvärnösundet 646	lotti_oscarsson@hotmail.com
		Önevägen 202 lgh 1303	832 53 Frösö		
Parck	Annika	Bellmangatan 54	754 26 Uppsala	Tuskö 141	annika.parck@gmail.com
Pettersson	Gunnel o Leif	Kvarnviksvägen 16	572 92 Oskarshamn	Östra Tvärnö 974	gun.pett@gmail.com
Pettersson Danielsson	Alf och Susanne	Ripgatan 5	742 36 Östhammar		affe.pettersson@telia.com
Pettersson Eriksson	Anne-Marie o Anders	Tvärnö Västerbyn 514	742 91 Östhammar	Västerbyn 514	
Ragnarsson	Annette o Kent	Foghammarsvägen 23	747 30 Alunda	Tvärnösundet 635	ragnarssonannette@hotmail.com
Rosenborg Sigurdsson	Margaretha o Lars	Orionvägen 57	175 60 Järfälla	Sandvik 103	lmsigurdsson@outlook.com
Rydberg Pettersson	Anders o Elisabet	Sysslomansgatan 41C	752 27 Uppsala	Kvarngärdet 313	anders.rydberg@angstrom.uu.se
Rydh	Ulrika o Johan	Risvägen 35 A	132 37 Saltsjö-Boo	Stensberg 406	johan@rydh.org
Rydh Eriksson	Anna o Gunnar Eriksson	Tvårspannsvägen 41	177 58 Järfälla	Stensberg 406	annaryer@gmail.com
Sandberg	Tomas o Carina	Valloxvägen 8	741 42 Knivsta	Tvärnö Orrsundet 417	tsandberg1957@gmail.com
Sandblom	Ann-Kathrin o Nils	Tomtavägen 13D	762 31 Rimbo	Tvärnö 641	akn.sandblom@gmail.com
Sjöberg	Ann o Per	Fridhemsgatan 20	112 40 Stockholm	Östra Tvärnö 977	annoper@gmail.com
Skogqvist	Ingrid	Sernanders väg15 lgh 1602	752 62 Uppsala		
Solberg	Erica o Anders	Västanbergavägen 1	186 37 Vallentuna	Sjöhaga 291	anderssolberg59@gmail.com
Staudinger	Carina o Lars	Munkholmsvägen 57	193 40 Sigtuna	Orrsundet 416	munkis57@gmail.com
Stenlund	Sofie o Fredrik	Höganäsvägen 29	196 34 Kungsängen	Tvärnösundet 636	sofiestenlund1@gmail.com
Ström	Karin	Björnstigen 3	742 92 Östhammar	Tvärnösundet 645	karinova86@hotmail.com
Ström	Karl	Väddika 226	747 95 Gimo	Tvärnösundet 645	victorytilly1@hotmail.com
Ström	Kerstin	Egilsgatan 4 A	753 34 Uppsala		kerstin.s@bredband.net
Ström	Per	Fridhemsgatan 8	112 40 Stockholm	Tvärnösundet 645	per_stroem@hotmail.com
Sutton	Inger Redeby	Treesdale Close TQ33QB	Paignton Devon		inger@redeby.co.uk
Svanfeldt Grevald	Lars o Anne	Beckomborgavägen 32	168 54 Bromma	Västerbyn 518	lars.svanfeldt@telia.com
Svederöth	Monica	Lindvallsplan 8 VI	117 36 Stockholm	Hästhagen 407	svederöth@gmail.com
Söder	Per-Eric	Stora Sällskapets väg 42 lgh 1001	127 31 Skärholmen	Västerbyn 408	decampos81@hotmail.com
Söderberg Jacobsson	Agneta o Magnus	Öhmans väg 47	134 40 Gustavsberg	Tvärnö Orrsundet 405	aggensoja@cloud.com
Telbrant	Eva	Vallstanäsvägen 86	195 70 Rosersberg	Gruvskäret	evatelbrant@live.se
Tibell	Eva o Magnus	Tvärnö Orrsundet 401	742 91 Östhammar	Orrsundet 401	magnus.tibell@bahnhof.se
Tillander Lindberg	Annelie o Björn	Raggarön 505	742 91 Östhammar	Raggarön 505	anneliejill@gmail.com
Tissier	Birgitta o Bertil	Mästersmeden 8	748 31 Österbybruk	Bromsäng 284	bertil.tissier.gulf@gmail.com
Uhnoo	Elisabet	Brages väg 5 B	754 40 Uppsala	Östra Tvärnö 979	e.uhnoo@gmail.com
Uhnoo	Ingrid	Götgatan 14 A	753 15 Uppsala	Östra Tvärnö 979	ingrid.uhnoo@telia.com
von Malmborg	Kerstin	Flintläsvägen 2	192 59 Sollentuna	Västerbyn 519	kvm@hotmail.se
Walberg	Barbro	Klippvägen 12	187 50 Täby	Bromsäng 288	barbrowalberg2@gmail.com
Wengler	Ove	Brunnsgatan 76	802 51 Gävle	Roslagsro 286	ove@wengler.one
Westman	Viveka	Välhallavägen 10 lgh 1303	114 22 Stockholm	Boruddu Nolsterby 255	westsson1@gmail.com
Wikman	Gunnel o Bo	Kungsängsgatan 57 F	753 17 Uppsala	Västerbyn 523	bossegunnel@hotmail.com
Wincent	Tarja o Denny	Tvärnö Östra 965	742 91 Östhammar	Tvärnö Östra 965	dwincent@hotmail.com
Öhman	Tommy o Birgitta	Svartbäcksgatan 133	753 34 Uppsala	Östra Tvärnö 963	tommyohman@gmail.com

Märk gärna upp postlådorna med rätt belägenhetsadress, tack - så föreningen delar ut årstidningen rätt och kolla att mejladressen är uppdaterad

NORRGÅRDEN MOXBODA
ENTREPRENAD

070-615 80 75

Trädfällning * Slyröjning
Stormfällning * Fiskeguidning

Ulf Engqvist

070 88 98 776
ue.natur@gmail.com

Eva Medin Johansson berättar om vad som är på gång på våra öar, Söderön, Tvärnö och Raggarön.

SUG har väl inte utträttat några stordåd precis under året och de infomöten vi haft har ju redan varit tydligt utannonserade i tex Annonsnytt, men vi initierade ju ett infomöte vid Karö våtmark i somras och info om krisberedskap i Söderögården i somras.

Vi försökte få ut våra lokala politiker till Söderögården inför valet sept-2022 men de hade inte tid att komma samlat. Nu försöker vi ligga på de nya tillsatta politikerna för att komma till Söderögården för att få höra vad de har för planer för just vårt område. Inget datum fastställt än.

Annat som ligger i stöpsleven nu är att vi försöker få kontakt med Trafikverket för att få mer info om ytterligare åtgärder på vår väg, arbetet med nya trummor och dikesrensning upphörde ju i höstas vid Tuskö trots uppgifter då om att hela vägen ända ut till Raggarö by skulle åtgärdas före jul 2022.

Vi ligger också på hos kommunen för att aktivt få deltaga i ÖP Kust, Översiktsplan för kusten.

Foto: Katarina Johansson

Ny lada byggs i Östra Tvärnö

I naturreservatet Östra Tvärnö bygger Nicklas och Katarina Johansson en ängslada nära Träsket. Det har tidigare funnits en lada på samma plats. Syftet med den nya ladan är att förutom återskapa en kulturhistoriskt intressant plats även ett naturvårdsarbete.

På gamla lador kan det finnas hotade lavar. Några exempel på sådana är den sydliga ladlaven och den grå ladlaven. Dessa lavar växer naturligt på hård kärnved av bl.a. tall och ek, men idag finns de nästan bara kvar på kulturved såsom obehandlade lador, staketstolpar och hässjestörar. De har tidigare varit spridda i Sverige men minskat i takt med att döda träd avvercats och omålade ängslador blivit mer sällsynta.

Den sydliga ladlaven är starkt hotad och finns på ett antal lador på Söderön, bl.a. Kavarö, Brudskäret och Grindtorp. Ladan vid Grindtorp rasade för ett par år sedan och idén kom då att rädda brädorna och använda dessa för att bygga upp en lada i Östra Tvärnö NR. När ladan rasade vintern 2019/2020 räddades brädor med laven. Försök görs nu med att sätta dessa som panel på den nya ladan i Östra Tvärnö. Förhoppningen är att laven ska finnas kvar och sprida sig.

Laven är mycket liten, endast några millimeter. Den är intensivt gröngul men förväxlas lätt med andra liknande lavar.

Ladan kommer att vara öppen för besökare och ligger nära det nyrestaurerade Träsket.

Arbetet utförs med stöd från länsstyrelsens arbete med åtgärdsprogram.

Upplandsstiftelsen

Gillar du lamm?

Vi säljer lammkött och skinn

Lammen går på naturbeten både på Tvärnö och på andra öar i skärgården

Gårdens växtodling samt lamm- och nötproduktion är KRAV-godkända

Lammslakten sker lokalt på Lundsbol's lammslakteri (www.lundsbolsslakteri.se)

köttet levereras styckat och klart i kartong

Skinnen beredes av Donnia skinn i Tranås (www.donnia.se)

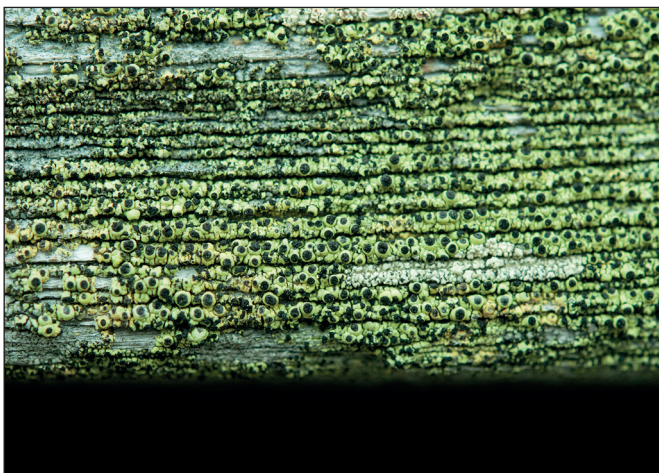
I vår gårdsbutik finns: nötkött, hantverk, hamburgare och övriga produkter allt efter säsong

Katarina Johansson 073 038 85 14
Nicklas Johansson 076 850 61 84
tvarno.natur@gmail.com

Lagnan, Träsket

Den vackra hotade Sydliga ladlaven kan vi se på den nya ladan. Vi hoppas den trivs på Tvärnö och sprider sig

Under november 2022 var det dags att hugga och röja i Träsket för att öppna upp den gamla igenväxta sjön ytterligare. På gamla kartor hette den sjön Lagnan, men äldre dikningar ledde till att sjön blev ett träsk och successivt försvann den öppna vattenytan. Under flera år har Upplandsstiftelsen tillsammans med Mellangården målmedvetet arbetat för att hugga fram Träsket och höja vattenytan så att det åter kan bli en lek miljö för gädda från kusten att leka i. Även för rastande fåglar, insekter och groddjur är våtmarken en viktig plats.

För tredje gången kom specialbyggda amfibiegående maskiner hit för att hugga och röja i tre dagar. Maskinerna kan klippa klenare alträd och grov busk och från en annan maskin sågas grövre träd och stubbar ned manuellt från en plattform. Ytterligare en maskin transporterar

ut mycket av det nedtagna materialet ur träsket där det eldas upp.

Vattennivån höjdes även genom att ett mer robust dämme vid utloppet anlades. Ett mindre omlöp, det vill säga en fiskpassage, anlades i anslutning till dämmet. Numera rinner vattnet ut via den ursprungliga ån från våtmarken och inte ut via krongiket. Då de gäddor som leka här förr i tiden inte finns kvar kan det ta tid för nya gäddor att hitta hit igen. Så till våren planeras ett event för att återetablera gädda här igen. Men mer om det inom kort...

Text och bilder Upplandsstiftelsen

SKÄRGÅRDS CATERING
Catering för stora som små middagar
*Vi har något för alla tillfällen och
vi samarbetar med lokala företagare för noggrant utvalda råvaror*
Fredagspåse
*Vi plockar ihop det allra bästa med bla räkor och egengjorda röror
med tillbehör samt en söt och god efterrätt*
Direkt till er dörr eller avhämtning i Öregrund

info@skargardscatering.se
Jenny 073 971 51 12

www.skargardscatering.se

Glöm inte...

...hembygdsföreningens
Årsstämma vid Tvärnö skola

13 maj

**Medlemsavgifter
för familj 200 kr
enskild (över 18 år) 100 kr**

Pg 462 39 77 - 8

**Familjedag på Tvärnö
söndag 1 maj, 11.00 - 14.00
Mellangården**

Mata och klappa lammen

Titta på kossor och kalvar

Se olika jordbruksmaskiner

**Försäljning av gårdens produkter
såsom skinn, hantverk, kött och ägg**

**Försäljning av fika och
gårdens egna TvärnöBurgare**

**Prova på täljning, tovning
och annat hantverk med slöjdhandledare
från Grävling's naturprodukter**

Katarina o Nicklas Johansson
hemsida: www.tvrnonatur.se
mail: tvarno.natur@gmail.com

Öregrund's Däck & Fritid
Däck- och serviceverkstad
Vi servar bilar, ATV, trädgårdsmaskiner, cykel mm. mm.

Försäljning av bl.a:
*ATV Segway, Goes och Hisun
*Trädgårdsmaskiner Ariens, Echo och Weibang
*Robotgräsklippare Robomow
*Trädgård *Fiske
*Cykel *MC
och mycket mer...

Tvättthall
Prova gärna vår nyrenoverade tvättthall

info@ödf.se
070-264 41 89
www.ödf.se
f Öregrund's däck & fritid
i oregrund's_dack_och_fritid

Västergatan 63, 742 42 Öregrund
Välkomna!
önskar Marie & Magnus med personal

**Naeslund
EL**

Felsökning
Installation
Service
076 279 32 02

**Naeslund
Motorsport**

Däck
Hjulsäfte
Omläggning
Balansering
076 279 32 02

**Total entreprenad
på markarbeten**

Vi erbjuder:

- Bergsprängning
- Leveranser av: grus, jord, sand
- Grävmaskiner
- Dumprar
- Väghyvlar
- Villagrunder
- Tomtplanering
- Enskilda avlopp mm.

kontakta oss!

UPPLANDS

BERG & SCHAKT AB

Tel. 0173-30333 Mail: magnus@ubsab.se